SEMINARUL DE REPERTORIU

Din programul complex de activităţi al Festivalului naţional de teatru "I.L.Caragiale" a făcut parte şi Seminarul de repertoriu. E pentru prima oară cînd se organizează la noi o atare formă de studiu. A fost iniţiat de Secţia de critică şi teatrologie a Uniunii Teatrale din România pentru a se răspunde dorinţei unor directori, regizori, actori, secretari literari, de a cunoaşte ce e nou în dramaturgia modernă din diverse zone şi de a-şi spori informaţia privitoare la literatura dramatică română de azi. Interdicţiile ce au grevat asupra răspîndirii, editării, publicării, reprezentării multor piese moderne din alte ţări la noi, ca şi carenţele în documentarea directă, au dus la o situaţie de dislocare a teatrului românesc din circuitul universal al valorilor. S-au jucat numai anumite lucrări ale cîte unui autor celebru, s-au ignorat unele culturi, s-a cantonat într-un număr restrîns de arii literare, s-au pus etichete prohibitive - cu efect administrativ imediat - pe opere, curente, orientări, la acest act de incultură militantă raliindu-se, din păcate, oficialităţii şi unii oameni de teatru - autori şi directori în special.

Ne-am gîndit deci să aducem o contribuţie la împlinirea documentării teatrelor în parcela actualităţii. Nu dispunem încă de un serviciu de bibliografie şi teatrografie, nu avem la dispoziţie nici literatură străină, nici publicaţii străine specializate. Am rugat deci cîţiva colegi cu bună şi recentă cunoaştere a unor peisaje dramaturgice să refere asupra lor. Prezenţa unor oaspeţi de peste hotare, cu deplină abilitare în domeniul ce ne-a interesat, a sporit neaşteptat volumul de date şi ariile investigate. Am inserat şi un expozeu despre literatura română a secolului nostru, care continuă a fi evaziv, rău, puţin ori deloc cunoscută şi explorată; capitolul contemporan (inclusiv unele piese valoroase care au fost interzise prin decenii) trezeşte acum bizare aprehensiuni ori amabile reticenţe sau rezerve acide provenite îndeobşte din ignoranţă dovedită. Au existat chiar declaraţii globalizatoare ale unor oameni cu răspunderi în teatre privind un pretins caracter impracticabil al întregii dramaturgii româneşti moderne. În proiectul de lege a teatrelor, care circulă de mai multă vreme prin instituţii şi mîini ale unor persoane experte, se prevedea, iniţial, obligaţia scenelor subvenţionate de stat de a rezerva cel puţin o jumătate din repertoriu pieselor româneşti. În ultima versiune a proiectului sînt considerate ca obligatorii doar două piese româneşti pe stagiune pentru fiecare scenă. S-a manifestat însă împotrivire şi faţă de acest accent imperativ, ceea ce constituie un paradox care ar minuna directorii şi chiar patronii de teatru englezi, francezi, germani, finlandezi, spanioli. Era neapărat nevoie să luăm în discuţie şi creaţia naţională.

Participarea oamenilor de teatru din toată ţara la Seminar a fost remarcabilă - ceea ce-l justifică încă odată şi impune continuarea lui, poate în ediţii anuale şi în extensie spre literatura dramatică din celelalte continente (în afara Europei) precum şi discutarea posibilităţilor de documentare de schimburi cu alte mişcări teatrale. (A existat, cîndva, un seminar de repertoriu româno-cehoslovac, de pildă).

Colegii care şi-au luat sarcina de a susţine referatele, şi-au îndeplinit-o foarte merituos. Marian Popescu a vorbit - în bună cunoştinţă de cauză - despre autori britanici de azi şi a analizat pertinent operele cîtorva personalităţi reprezentative, despre care ştim prea puţine lucruri. L-a completat, fericit, expozeul reputatului profesor şi critic englez John Elsom, preşedintele Asociaţiei internaţionale a criticilor de teatru, care a produs nu numai veşti despre piese şi scriitori, ci şi consideraţii izvorîte dintr-o substanţială experienţă proprie de animator şi exeget al unor curente dramaturgice actuale. Deasemenea, în completare a vorbit şi Lucy Neal, unul din directorii festivalului de teatru din Londra, organizaţie preocupată mai ales de lansarea tinerilor autori. Natalia Stancu a glosat, cu aplicaţie, asupra dramaturgiei franceze din a doua jumătate a veacului nostru, amintind de anumite teatre "de autori" şi de formule - acreditată şi la festivalul de la Avignon - a spectacolelor-lectură, recomandînd piese noi. S-au făcut unele completări ce invitau la considerarea, într-o viitoare reuniune, a teatrului din ţările francofone ale Africii şi din zona francofonă a Canadei. Comunicarea Mirunei Ionescu a constituit şi o interesantă tentativă de periodizare a teatrului spaniol din veacul nostru, cu specială şi competentă privire asupra operelor reprezentative, notarea acelora din ele ce au fost cunoscute parţial şi la noi precum şi a unora ce merită a fi cunoscute în continuare. Asupra literaturii dramatice germane de azi au referit prof. Ileana Berlogea şi criticul Victor Scoradeţ, ei evidenţiind lucrări ce exprimă spiritul timpului şi au un coeficient relevabil de universalitate. Eu m-am ocupat de repertoriul românesc, căutînd a atrage atenţia teatrelor asupra acelor piese şi a acelor autori care au deplină îndreptăţire, prin valoare şi actualitate, să intre în preocupările instituţiilor de artă scenică. Chestiunile propuse discuţiei au fost dezbătute în continuare de mai mulţi vorbitori, care au argumentat necesitatea unei evaluări adecvate a literaturii dramatice naţionale. Prin prezenţa dnei Zeynep Oral din Istambul, critic, director al unei populare reviste de cultură, vicepreşedintă a Asociaţiei internaţionale a criticilor de teatru, am beneficiat şi de un tablou al dramaturgiei turce de azi. Iar prin bunăvoinţa teatrologului Gheorghe Cincilei, profesor la Institutul de teatru din Chişinău, am avut parte şi de o informare privind scriitorii de teatru din Republica Moldova, dintre care unii (puţini) au fost ori sînt prezenţi şi pe scene româneşti.

Rezultatele Seminarului de repertoriu sînt încurajatoare. El a stîrnit interes şi există convingerea că va avea şi unele urmări practice. Evident, s-au formulat cerinţe privind întemeierea la UNITER a unui puternic serviciu de documentare. S-a cerut presei culturale să acorde spaţii informaţiei specializate. S-a propus întemeierea unei forme cenacliere de lectură a pieselor scrise de tineri, apreciindu-se că debuturile, la noi, continuă să fie anevoioase. Unele din problemele ridicate vor sensibiliza, probabil, şi Secţia de dramaturgie a Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti.

În ce o priveşte, secţia de critică şi teatrologie a UNITER va căuta să sprijine şi în viitor, în modalităţi diverse, eforturile acelor oameni de teatru ce vor să îmbogăţească repertoriul românesc şi străin al scenelor lor; care socotesc că o cultură teatrală veritabilă se sprijină pe valori literare autentice, pe înnoirea continuă şi diversificarea perpetuă a programului cultural. Dacă împrejurările şi mijloacele vor permite, e posibil ca seminarul de repertoriu să aibă şi unele sesiuni regionale, aplicate la realităţile şi perspectivele cîte unei scene.

VALENTIN SILVESTRU